

«mai, o bellaso! au mai *t'aluque*, / au mai, pecaire! m'emberluque» (trad. «plus je te contemple --- plus je m'éblouis») (*Mireio* II, 62.1); «si vièi parènt tant l'an cercado, / qu'a la perfin, l'an destouscado, / e dre, souto lou porge, *alucon* espantà / ---», «pièi arpatejon, pièi *s'alucon*, / prenon lou vanc, e zóu! s'ensucon»; «la fourèst annado / --- / *alucàs-la!*» (en tots ells trad. *regarder*, *Mireio* XII, 4.7; v, 35.1; *Calendau* VIII, 75.1).

Cal afegir, certament, que també hi ha quelcom d'això en l'extrem Nord del domini d'oïl: pic. ant. *alukier* «regarder curieusement en Perrin Le Tour (segle XIII, Rom. XL, 565); «a un costeit *lucal* / ou ilh avoit i trau, et regardat / par la citeit» en el való antic de Jehan d'Outremeuse; l'àrea del qual ha desbordat una mica fins i tot fins al parisien populaire *reluquer*, i a algunes zones de Champagne, on el parlar del Mouzonnais té el mot en forma vacillant, adés *louquer* adés *luquer* «regarder avec attention, fixement» («n'luque donc mi comna»: Goffart, *Revue de Champ. et de Brie*, 1897, 729).³ Però precisament aquesta localització fronterera de Flandes ens denuncia que aquí sí que tenim una extravasació del mot flamenc: com ho confirma, d'altra banda, la fluctuació entre *u* i *ou* assenyalada per Goffart. I que per tant és una aberració metòdica, ja reconeguda per Tallgren, de voler pendre, com fan els romanistes nòrdics, aqueixes formes, quasi no-romàniques, com a guies per a l'etimologia d'un mot català i occità.

Aclarida la qüestió d'aquest sinònim aproximat de 'mirar' *a*), hem d'ocupar-nos ara del mot *b*), de significat i d'atmosfera ben diferents. Amb aquest mot per a 'rebotar', 'tany, plançó', entrem en el terreny rústic, agrícola, al qual roman ben estranger tot el que hem investigat fins ara. ¿Es gaire versemblant que l'homonímia d'un radical tan breu com *luc-* valgui com a indicatiu que els dos mots en facin un i del mateix origen? Encara que Spitzer i Moll ho donin, a manera de cosa sobrentesa, «selbstverständlich» (potser amb el pretext d'alguna expressió ocasional «ull que neix d'una planta»), em decanto a creure que ens hi hem de revoltar. En tot cas era abusiós d'ajuntar les dues parelles de *lluc* i *llucar*, com ha fet *AlcM*, en un sol article, com a meres accs. d'un mateix mot, encapçalat amb el significat vegetal com a acc. 1; i afegint-hi els matisos del significat visual com a accs. 2, 3 etc. En principi és versemblant que siguin mots separats, homònims de forma convergent.

Aquest apareix també modernament en la tradició lexicogràfica: «*lluc*: renou» Lab. 1840; «*lluc*: retoño, plançó; rebrot que surt a la soca de l'oliviera; s'aplica a tota mena d'arbres i plantes, exemple: *aquest any el blat té molt lluc, té lluc la collita*», «retoñar los árboles; treure fulla; exemple: *aquest arbre ja no llucarà: és mort*», *DAG*. Sembla que aquest ja no és sols del Principat, com el sentit visual, sinó també mallorquí, com ens ho fa a saber l'*AlcM*. Només del verb, és veritat, però el *DAG*. troba *lluc* «palo, vara» a Mallorca, i usat segons sembla com a sobrenom d'un personatge popular. El verb *llucar* l'assenyala *AMAlcover*

com a «treure tanys» en cat. occid. Sud (Aitona, La Granadella, *BDLC* VIII, 190); «*arbre mal llucat*: aquell que li manca les guies o els brots capparets, o que no pot tenir creixent o que no és possible que es desenrotlli normalment», *CostManc.* I, 99-100.

De *lluc* almenys n'hi ha alguna documentació literària: «axis s'espresa en la *Ars compendiosa inveniendi veritatem* --- aquest primer *lluc* de l'arbre de la ciència luliana va creixent en diversos tractats», Torras i Bages (*La Tradició Catalana*, p. 313); «les arrels dels pèls cremats, / més pudents qu'un *lluc* de ruda / y d'un negre que no muda / s'han de sote tots tornats» en uns versos satírics juvenils de Coromines (*aplec* inèdit de 1888); Ruyra li assenyala dues accs. «bri que brolla d'entremig de l'ull de certes plantes» i «brot o rebrot incipient o molt tendre --- que encara no té més que un ull» (*O. C.*, 852a); el pallarès Joan Lluís sembla usar-lo per a un tany bastant alt: «miraré si tinc un *lluc* d'avellaner dins la cabana i, a la tardor, encarregarem al ferrer lo ganxo» (*Els Pastors i les Estrelles*, p. 22): que ell mateix m'explicava que era per fer un tirapeu (1955); «creixent de l'arbre», *Cost. Manc.* I, 140.

Més localitzats: «les guies i *llucs* dels arbres» usats com a llenya pels enforadors del Flamicell (Violant, *BCEC* XLVII, 18); «plançó o tany d'arbre», *StaColQ.* (*BDLC* IX, 338). A Farrera i Tavascan de Cardós em definien *lo lúk* com el brot incipient del blat, del qual sortirà l'espiga (1933-34); a Esterri de Cardós *lúks* 'branques que rebroten d'una soca tallada'. I, no gaire diferent, a Migjorn del cat. occid.: 'cada un dels brots per on surt a flor de terra una arrel' (Aitona, 1935); no sé si està ben entesa la definició «clapa de sembrat» que *AMAlcover* atribueix a Andorra, SdUrg., Organyà i Oliana (*BDLC* IX, 296, no confirmada en *DAG*. ni *AlcM*).

Tractant-se de vegetació i de coses pagesívols, ja en principi és probable que el mot sigui antic, i no pas generat pels processos interns i combinatoris, merament catalans o romànics, del llenguatge afectiu i figurat. No descartem que els dos mots no en facin més que un, però aquestes consideracions suggereixen el contrari. Els mots d'aquesta esfera solen pertànyer als vells fons de la llengua: sovint germànic, encara més sovint llatino-romànic o bé pre-romà. Com que en el vell camp llatí i romànic no es veu res,ensem en la possibilitat d'una etimologia pre-romana, i hem de deixar ben oberta aquesta porta, que potser el futur aclarirà i concretarà. Però tampoc aquí no veig res.

Hi ha, però, un mot i arrel molt antics, en els dialectes francesos, que tot suposant la mateixa base fonètica, té un sentit agrícola relacionat de prop amb el nostre: *aluchier* tr. «cultiver; planter (au propre)»; que Tobler-Lomatzsch i God. documentaren copiosament, des del S. XII al XV, junt amb accs. connexes, com «favoriser, entretenir, nourrir (au moral)», «établir qn.»; documentació encara enriquida per Wartburg amb cites dels *Fets des Romains* i altres textos. God. també n'havia registrat moltes dades, des de la fi del S. XII fins a primers del XIV, en el sentit de «ins-